

OPINIE: '21E-EEUWSE VAARDIGHEDEN EN ICT'

door: Tessa van Zadelhoff

Toen de 21e eeuw al een jaar of 10 bezig was, kwam ik voor het eerst in aanraking met de term '21st century skills' ofwel de vaardigheden van de 21e eeuw. Wat ik erover hoorde, sprak me aan en paste bij de manier waarop ik graag het onderwijs vorm wilde geven binnen mijn klas. Het eerste Nederlandse model (Voogt en Pareja Roblin, mei 2010) bestond uit 7 skills; creativiteit, communicatie, kritisch denken, ict-geletterdheid, probleemoplossend vermogen, samenwerken en sociale en culturele vaardigheden.

Na een tussentijdse toevoeging van de competentie zelfregulering in 2014 is er nu een nieuw model. 'Creativiteit' is creatief denken geworden en ict-geletterdheid is uitgesplitst in basisvaardigheden ict, mediawijsheid, informatievaardigheden en computational thinking.

Misbruik van de term "21e-eeuwse vaardigheden"

De term '21e-eeuwse vaardigheden' wordt regelmatig misbruikt. Het is een beetje een containerbegrip geworden. Soms hoor je de wat meer ervaren leerkrachten zeggen dat het hetzelfde is als het projectonderwijs in de jaren '70 van de vorige eeuw.

Naar mijn idee vraagt werken aan 21e-eeuwse vaardigheden dat je op een andere manier naar onderwijs kijkt. Als leerkracht heb je een nieuwe mindset nodig. Je kijkt en luistert weer echt naar je leerlingen, je kijkt wat er in de actualiteit leeft, je zet technologie (ict) in als het een meerwaarde heeft, integreert vakgebieden en je ontwerpt samen met leerlingen het onderwijs in je klas. Wat willen we leren over dit onderwerp? Wat zijn onze leerdoelen? Op welke manier kunnen we onze doelen bereiken? En dat alles dan het liefst in een betekenisvolle context.

Behoeft aan houvast

Voor veel leraren is het niet gemakkelijk om hier een beeld bij te krijgen. De laatste jaren hebben we ons vaak laten leiden door methodes, inspectie, toetsen, opbrengsten en meer. En natuurlijk zijn opbrengsten belangrijk. Maar met wat creativiteit kun je het één prima met het ander combineren.

Er is vaak meer ruimte om het anders aan te pakken dan je misschien vooraf denkt. Uit onderzoek blijkt echter dat veel leraren het lastig vinden om bepaalde 21e-eeuwse vaardigheden in hun lessen in te bedenken. Het gaat dan met name om het probleemoplossend handelen en ict-geletterdheid. Er is behoefte aan meer houvast.

"Hopelijk komt er geen complete methode 21e-eeuwse vaardigheden op de markt."

Toch is dat precies waar ik me een beetje zorgen om maak. Leerlijnen zijn handig, houvast is nodig en inspiratie is fijn, maar hopelijk komt er geen complete methode 21e-eeuwse vaardigheden op de markt. Op deze manier je onderwijs inrichten is namelijk iets wat voor een deel ook ontstaat in interactie met je leerlingen.

Het betekent loslaten en erop vertrouwen dat kinderen veel leren van de ervaringen die zij opdoen. Kennisconstructie in plaats van kennisoverdracht. Onderzoeksvragen bedenken en op ontdekkingstocht gaan, gerichte feedback geven en ontvangen, je plan bijstellen, problemen oplossen, samenwerken en de verbinding maken met de 'echte' wereld'. Naar mijn idee gaat dat slecht samen met een werkboekje. Wat ik vooral heb ervaren, is hoe betrokken mijn leerlingen waren en hoeveel energie ik daarvan kreeg. Samen waren we aan het ontdekken en aan het leren.

ICT-vaardigheden zijn echt nodig

Ik ben blij met het nieuwe model. Het is nu duidelijk dat creativiteit over creatief denken gaat. Er staan stippelijntjes tussen de vaardigheden om aan te geven dat de vaardigheden niet op zichzelf staan. Er zijn nu 4 vaardigheden met een ict-gerelateerde inhoud. Het werken met 21e eeuwse-vaardigheden is geen synoniem voor de inzet van technologie.

Waarschijnlijk lijkt het werken volgens de 21e-eeuwse vaardigheden daarom ook wel op het projectonderwijs met 20e-eeuwse vaardigheden uit de vorige eeuw. Maar niet helemaal: de tools en technologieën die we nu ter beschikking hebben, zijn te mooi om niet in te zetten in het onderwijs. En om die extra mogelijkheden goed te ontdekken hebben we de 4 ict-vaardigheden echt nodig. Aan de slag dus maar!

Tessa van Zadelhoff werkt ruim 20 jaar in het basisonderwijs. Sinds januari 2013 is ze projectleider onderwijsinnovatie bij de [stichting PRODAS](#) met daarin 25 basisscholen. Deze stichting heeft een Ontdeklab waar leerkrachten met hun klas welkom zijn om kennis te maken met onderwerpen als ict-werkvormen, [programmeren](#), [maakonderwijs](#), [mediawijsheid](#) en [21e eeuwse vaardigheden](#).

